

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5630-

14. november 2024

Representantforslag 172 S (2024-2025) om yrkesfagløft 2.0

Fag- og yrkesopplæringen skal gi elever og lærlinger den kompetansen de trenger for å kunne fungere godt i arbeidslivet og bidra i samfunnet som kvalifiserte fagarbeidere. Opplæringen skal også gjøre den enkelte rustet for livet og til å møte både arbeidslivets og samfunnets behov. Regjeringen varslet allerede i Hurdalsplattformen et kraftfullt løft for yrkesfagene. Satsingen gir resultater. Ikke siden 2012 har så mange valgt å søke seg til yrkesfag som i år. Mange får læreplass, andelen som fullfører yrkesfag har økt kraftig de siste ti årene, og 30 200 oppnådde et fag- eller svennebrev i perioden 2022-2023, som også er rekord. Utviklingen er positiv og nødvendig, for er det noe Norge har stort behov for nå og i framtiden er det flere fagarbeidere.

Jeg deler representantens engasjement og ønsker om å løfte yrkesfagene. Regjeringen har store visjoner for fag- og yrkesopplæringen og vi har allerede iverksatt kraftfulle tiltak som viser at vi har en klar strategi på området. Strategien går langs fem hovedspor.

1. Vi bedrer rammevilkårene for at flere skal få seg en læreplass av god kvalitet.
2. Vi har iverksatt tiltak for at de som har særskilte behov og trenger ekstra oppfølging skal få seg en kompetanse som de kan bruke videre i samfunnet og arbeidslivet.
3. Vi gjør systemet mer fleksibelt samtidig som vi stiller krav til fylkeskommunene om tidlig innsats og kontinuitet i opplæringstilbudet.
4. Vi satser på etter- og videreutdanning for lærere, instruktører og veiledere.
5. Vi arbeider for et bedre kunnskapsgrunnlag og koordinering av innsatsen med partene i arbeidslivet.

Jeg vil gå litt nærmere inn på disse hovedsporene for å vise at regjeringen allerede har iverksatt tiltak som jeg opplever er i tråd med målet og intensjonen bak representantforslaget. For det første ble det innført historiske endringer i retten til videregående opplæring i ny opplæringslov fra 1. august 2024. Vi innførte en fullføringsrett, som innebærer at man har rett til opplæring fram til fullført videregående opplæring og en rett til å ta et nytt fag- eller svennebrev når man har fullført med studie- eller yrkeskompetanse. Det vil bidra til at flere kan fullføre videregående opplæring og har stor betydning for elever og lærlinger i fag- og yrkesopplæringen.

Regjeringen har satset stort på flere læreplasser og bedre kvalifisering til læreplass. I 2025-budsjettet foreslår regjeringen å videreføre satsingen med 479 millioner kroner. Midlene skal brukes til å styrke det lokale arbeidet for flere læreplasser og bidra til kvalifisering og formidling til læreplass. Målgruppa er alt fra de som i vg1 har risiko for ikke å få læreplass, videre oppfølging i Vg2 og elever som er i vg3 i skole og trenger læreplass. Satsingen følger opp prioriteringene i Samfunnskontrakten for flere læreplasser (2022-2026) hvor målet er at alle formelt kvalifiserte søkere skal få tilbud om læreplass.

Samtidig vet vi at det er sammensatte årsaker til at ikke alle som søker får læreplass. Tilgang på læreplasser er konjunkturavhengig i flere bransjer og kan påvirke lærebedriftenes evne til å ansette lærlinger. Lærebedrifter foretrekker elever med relativt gode karakterer og lavt fravær, samtidig som vi ser at gutter med innvandrerbakgrunn i mindre grad blir ansatt som lærlinger også når man kontrollerer for karakterer og fravær. Noen trenger litt lengre tid med oppfølging fra lærere i skolen før de er klare til å gå over i lære, mens andre har behov for hele vg3 opplæringen i regi av fylkeskommunen. Fylkeskommunene etterstreber i det sistnevnte tilfellet at Vg3-elevene får mest mulig praksis i arbeidslivet. Uavhengig av årsak, mener jeg de som ikke blir ansatt som lærling bør sikres progresjon i det yrkesfaglige opplæringsløpet. I forskrift til opplæringslov som trådte i kraft august 2024 slås det fast at tilbudet til de som ikke har læreplass skal starte opp så tidlig som mulig eller senest innen 1. oktober. Det er et første og helt nødvendig skritt for å bedre opplæringstilbudet. Med denne endringen, vet yrkesfagelevne når de kan forvente et opplæringstilbud dersom de ikke har blitt ansatt av en lærebedrift.

Vi er i en situasjon hvor vi både trenger arbeidskraft og hvor mange står utenfor arbeidslivet. Jeg deler derfor representantenes syn om at det er behov for skreddersydde og fleksible løsninger for voksne som ønsker en yrkeskompetanse eller påfyll av kompetanse. En ordning vi vet fungerer, er Fagbrev på jobb. Regjeringen har kraftig styrket denne satsingen og foreslår 83,2 millioner kroner til ordningen i 2025. I statsbudsjettet foreslår også regjeringen 15 millioner kroner for å prøve ut et tilskudd til bedrifter som tar inn voksne i et opplæringsløp i en periode før lærekontrakt tegnes, slik at flere voksne kan få sjanse til å få læreplass. Målet er at det skal føre til lærekontrakt og fagbrev.

Regjeringen er også i gang med å vurdere forbedringer i faget yrkesfaglig fordypning (YFF). Faget er viktig for elevene i yrkesfaglige utdanningsprogram som også ble påpekt i representantforslag 132 S (2023-2024). Det pågår nå et arbeid med å bedre kunnskapsgrunnlaget som vil danne grunnlaget for å vurdere tiltak. Videreutvikling av lære kandidatordningen i lys av utvidede rettigheter til videregående opplæring er i gang. I Prop 1 S (2024-2025) varsler regjeringen et arbeid med å bedre veiledningsmaterialet til fylkeskommunene som også vil bidra til å avklare målgruppen for ordningen, slik at alle som bør omfattes av ordningen får muligheten til å benytte seg av den.

Å satse på lærere bidrar til elevenes utvikling og læring. Regjeringen har lansert en strategi med tiltak for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030, som også inkluderer yrkesfaglærere. Fagpersoner fra arbeidslivet kan også spille en rolle i opplæringen av yrkesfagelever. Regjeringen har derfor styrket yrkesfaglærer 2-ordningen og innlemmet den i 2023 i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. På den måten kan fagpersoner bidra med opplæring innen fagpersonens fagområde som er relevant for elevenes utdanningsprogram.

I tillegg planlegger vi også blant annet å etablere et nasjonalt senter for yrkesfag. Senteret skal tenke stort og nytt, og være en pådriver for langsiktig strategisk arbeid med å øke relevansen og kvaliteten i yrkesfagopplæringen, i nært samarbeid med arbeidslivets parter. Det er behov for mer forskning og utvikling innenfor fag- og yrkesopplæringen som senteret skal bidra med å tilgjengeliggjøre for alle relevante aktører.

Men regjeringen er ikke bare opptatt av å bedre kvaliteten i yrkesfaglige utdanningsprogram, vi ser også yrkesfag i sammenheng med utdanningsløpene før og etter videregående opplæring. Vi arbeider nå med en melding for høyere yrkesfaglig utdanning fra forsknings- og høyere utdanningsministeren. Den skal legges frem for Stortinget våren 2025. I Meld. St. 34 (2023-2024) har vi varslet tiltak for en mer praktisk og variert skole på trinnene 5. til 10. klasse. Tiltakene skal i større grad bidra til å forberede elevene bedre til yrkesfaglige utdanningsprogram.

I Meld. St. 34 (2023-2024) foreslår regjeringen et eget nasjonalt program for praktisk læring. Programmet består av flere økonomiske, pedagogiske og kompetansebyggende tiltak som skal bidra til mer praktisk læring i alle fagene. Dette skal både bidra til mer og bedre læring, men er også viktig for elevenes motivasjon og trivsel. I tillegg skal det også bidra til at elevene blir mer kjent med arbeidsmåter som i større grad kjennetegner yrkesfaglige utdanningsprogram.

I tillegg vil vi at alle elevene på ungdomstrinnet skal få muligheten til å velge arbeidslivsfag som alternativ til fremmedspråk, og vi vil derfor gjøre det obligatorisk for skolene å tilby dette. Erfaring med og kunnskap om arbeidslivet kan være av stor betydning for at elever skal oppleve mening og mestring i skolen og samtidig kunne ta reflekterte utdannings- og yrkesvalg. For å bidra til å gjøre arbeidslivsoplæringen mer helhetlig på ungdomstrinnet, vil vi både utvikle støtte til å utnytte muligheter i dagens fag- og timefordeling og læreplaner til å

se opplæring i arbeidslivsfag, utdanningsvalg og valgfag i sammenheng. I dag har mange av valgfagene som tilbys på ungdomstrinnet en yrkesfaglig karakter, og faget utdanningsvalg skal gjøre elevene i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Å se disse i sammenheng vil kunne gi en større merverdi for elevene som vurderer eller ønsker å velge yrkesfag. I tillegg vil vi vurdere om og hvordan vi kan bidra til å styrke denne sammenhengen, for eksempel gjennom læreplanene.

Regjeringen er i gang med et kraftfullt løft for fag- og yrkesopplæringen. Tiltakene vil gi flere elever enn i dag et bedre grunnlag for å velge og ikke minst gjennomføre yrkesfaglig videregående opplæring, slik at det også i framtiden blir utdannet dyktige fagarbeidere, noe vi er helt avhengige av her i landet.

Representantene tar til orde for en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene hvor partene i arbeidslivet må inkluderes i arbeidet. Regjeringen er som beskrevet allerede godt i gang med et kraftfullt løft for yrkesfagene, gjennom konkrete tiltak og budsjettprioriteringer, heller enn en stortingsmelding som jeg per nå ikke kan se at det er behov for.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur